

Vammaispoliittinen ohjelma

Nakkila, Harjavalta, Kokemäki, Eurajoki

2023–2025

Hyväksytty Keski-Satakunnan vammaisneuvostossa 28.2.2024

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO	3
2. VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN TAUSTAA	3
3. VAMMAISPOLIITTISUUTEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ JA TERMEJÄ	4
4. VALTAKUNNALLISET VAMMAISPOLIITTISET TAVOITTEET	6
5. NAKKILAN, HARJAVALLAN, KOKEMÄEN JA EURAJOEN VAMMAISNEUVOSTO	7
5.1. Vammaisneuvoston tehtävät.....	8
5.2. Vammaisneuvoston toimintasääntö.....	9
5.3. Vammaisneuvoston viestintä ja tiedonkulku.....	9
6. VAMMAISUUDEN HUOMIOIMINEN KUNTIEN PERUSPALVELUISSA	10
6.1. Esteettömyys tiloissa	10
6.2 Varhaiskasvatus.....	11
6.3. Koulutus	12
6.4 Vapaa-aika; liikunta ja kulttuuri.....	12
6.5. Työllistyminen.....	13
7. VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI	13
8. VAMMAISJÄRJESTÖT ALUEELLA	17
LIITTEET	17

1. JOHDANTO

Vammaispoliittinen ohjelma on strateginen suunnitelma, jonka tarkoituksena on edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Ohjelman tavoitteena on luoda puitteet ja toimenpiteet, joilla parannetaan vammaisten henkilöiden elämänlaatua ja mahdollisuuksia kaikilla elämänalueilla, kuten koulutuksessa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa osallisuudessa. Nakkilan, Harjavallan, Kokemäen ja Eurajoen yhteinen vammaispoliittisen ohjelman laadintatyö käynnistyi vuonna 2023 kuntien yhteisen vammaisneuvoston esityksestä.

Vammaispoliittisen ohjelman ovat koonneet kuntien viranhaltijajäsenet yhteistyössä kuntien yhteisen vammaisneuvoston kanssa. Työryhmään ovat kuuluneet Nakkilan kunnan hyvinvointikoordinaattori Sari Ketola, Harjavallan kaupungin hyvinvointikoordinaattori Riikka Lammi, Kokemäen kaupungin hyvinvointipäällikkö Sanni Kankaanpää sekä Eurajoen kunnan hyvinvointikoordinaattori Elina Heinilä. Ohjelman valmistelutyössä on hyödynnetty seudun vammaisneuvostojen asiantuntemusta ja se pohjautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön.

2. VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN TAUSTAA

Vammaisten henkilöiden oikeuksista tehty YK:n yleissopimus ja sopimuksenvalinnainen pöytäkirja tulivat Suomessa voimaan 10.6.2016. Yleissopimuksen tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Yleissopimuksen mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Yleissopimus korostaa siis ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä yhteiskunnan esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Yleissopimus korostaa myös vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen osallistumista heitä koskevaan päätöksentekoon.

Vammaispoliittinen ohjelma toimii kunnissa vammaispoliittisena suunnannäyttäjänä ja sitouttaa eri osapuolia vammaisten henkilöiden aseman parantamiseen. Ohjelman tarkoituksena on vammaisten kuntalaisten palvelujen ja elinympäristön kehittäminen. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen periaatteet luovat pohjan myös kunnalliselle vammaispoliittiselle ohjelmalle.

3. VAMMAISPOLIITTISUUTEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ JA TERMEJÄ

Eksklusio tarkoittaa ulosjoutumista tai syrjäytymistä yhteisöstä, tuotannosta, vallasta tai yhteiskunnan täysivaltaisesta jäsenyydestä.

Ennakoivuus: Saavutettavuutta ja esteettömyyttä kehitetään proaktiivisesti siten, ettei odoteta toimintaprosessin estymistä tai lainsäädännöllistä pakkoa reaktiivisiin toimiin.

Esteettömyys tarkoittaa ympäristön, palvelun ja tarjonnan toimivuutta etenkin toimintarajoitteisten ihmisten kannalta. Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Esteettömyys merkitsee turvallisuutta ja laatua. Se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta. Este ilmenee käyttäjän kohdatessa huonosti suunnitellun ympäristön. Rakennus tai ympäristö on esteetön silloin, kun se on kaikkien käyttäjien, myös toimintarajoitteisten, kannalta toimiva ja miellyttävä käyttää. Esteettömyys voidaan nähdä myös laajempana kokonaisuutena, joka tarkoittaa sujuvaa osallistumista eri elämänaloilla; työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Fyysisen ympäristön esteettömyys on määritelty Suomen rakentamismääräyskokoelmassa.

Inklusio tarkoittaa sisään sulkemista, mukaan lukemista, takaisin liittämistä. Ihminen sosiaalistuu perheeseen, instituutioihin, yhteiskuntaan ja tulee suljetuksi, luetuksi ja liitetyksi elämää vakiinnuttaviin, turvaaviin ja suojaaviin kollektiivisiin puitteisiin." Eräsaaren näkökulmaan tietenkin liittyy astevaihteluita hyperinklusiosta (totalitarismi) aina eksklusioon (ulosjoutuminen, syrjäytyminen) asti. Ihminen on sosiaalinen olento, joka voi kasvaa ihmiseksi vain ihmisten joukossa. Ihmisen sosiaalistumiseen vaikuttaa kodin, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan (kulttuurin) inklusion aste ja muoto.

Kestävyys: Esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutuksessa sovelletaan kestävän kehityksen periaatteita: sosiaalista, kulttuurista, taloudellista, eettistä, esteettistä ja ekologista. Saavutettavuutta edistävien ratkaisujen tulee olla sopuinnassa ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta koskevan tutkimustiedon ja opetuksen kanssa sekä olla perusteltavissa myös myöhemmissä arvioinneissa.

Käytettävyys tarkoittaa sitä, että tiedot, järjestelmät ja palvelut ovat tarvittaessa niihin oikeutettujen henkilöiden hyödynnettävissä esteittä. Käytettävyys on menetelmä- ja teoriakenttä, jonka kautta käyttäjän ja laitteen yhteistoimintaa pyritään saamaan tehokkaammaksi ja käyttäjän kannalta miellyttä-

vämmäksi. Käytettävyys ilmentää sitä, miten järjestelmä, laite, ohjelma tai palvelu soveltuu suunniteltuun tarkoitukseen kuten museovierailuun. Helppokäyttöisyys, käyttökelpoisuus, käyttäjäystävällisyys, käyttöön soveltuvuus, ymmärrettävyys ja selkeys ovat myös käytettävyttä. Käytettävyys korostaa hyvää toimivuutta tyypillisissä käyttötilanteissa, saavutettavuus (esteettömyys) taas tähtää toimivuuden varmistamiseen myös epätyypillisissä käyttötilanteissa. Usein tausta-aineiston tai palvelun suunnittelu käytettäväksi on vasta ensimmäinen askel esteettömyydessä. Käytettävyys voidaan edelleen jakaa fyysiseen (toiminnalliseen), pedagogiseen ja kognitiiviseen käytettävyyteen.

Läpäisevyys: Kaikessa toiminnassa ja palveluissa poistetaan aktiivisesti havaittuja esteitä. Työntekoa, opetusta ja tutkimusta arvioidaan työntekijän ja asiakkaan tai vierailijan sekä luovuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmista. Samalla otetaan huomioon kaikki vuorovaikutuksen osapuolet.

Moninaisuus perustuu ajatukseen erilaisista yksilöistä ja yhteisöistä, jotka kunnioittavat ja hyväksyvät toistensa erilaisuuden yhteiskunnassa. Moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että tällaisia ihmisen identiteettiin läheisesti kuuluvia eroja vaalitaan turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä. Moninaisessa yhteiskunnassa erilaisten ihmisten muodostamia yhteisöjä kannustetaan toimimaan vuoropuhelussa yhteiseksi parhaaksi.

Osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista ja yhteiskunnan palveluista osalliseksi pääsemistä.

Saatavuus liittyy palvelujen tai tuotteiden valikoimaan: jokin palvelu tai tuote on saatavilla silloin kun sitä on tarjolla tai tilattavissa. Se, että palvelu tai tuote, esimerkiksi käyttäjäkoulutus tai esite, on saatavilla, ei vielä kerro, onko se myös erilaisten ihmisten kannalta käytettävä, hyvin toimiva ja siten saavutettava. Saatavuus on saavutettavuuden edellytys, mutta saatavuus ei vielä määrittele tarjonnan laatua käyttäjän kannalta.

Saavutettavuus on kokonaisvaltaisuutta johon em. esteettömyyden ajatellaan sisältyvän. Käsitteenä saavutettavuus kuvaa sitä, kuinka helposti informaatiota, järjestelmää, laitetta, ohjelmaa tai palvelua voi käyttää riippumatta henkilön ominaisuuksista, esimerkiksi toimintarajoitteesta, vähemmistöön kuulumisesta tai vähävaraisuudesta. Saavutettavuudella edistetään yhdenvertaista osallisuutta (inkluisio). Saavutettavuus kattaa käsitteenä laajemman alan kuin esteettömyys ja kuvaa sitä, kuinka helposti informaation, järjestelmän, laitteen, ohjelman tai palvelun voi saada käyttöönsä.

EU:n saavutettavuusdirektiivi edellyttää, että EU:n jäsenmaiden julkisen sektorin organisaatioiden verkkopalvelut ja mobiilisovellukset tulee tehdä saavutettaviksi kaikille. Tähän vastaa kansallisesti laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta (306/2019).

Vammaisuus/vammainen henkilö YK:n vammaisten oikeuksien sopimus määrittelee vammaisuuden yksilön ja ympäristön välisenä vuorovaikutussuhteena. Ympäristön mahdolliset fyysiset, sosiaaliset ja kulttuuriset esteet synnyttävät vammaisuutta, joka nämä esteet raivaamalla voidaan poistaa. Useissa vanhemmissa määritelmässä vammaisuus nähdään ihmisen ominaisuutena, toimintakyvyn tai aistitoimintojen rajoitteina tai puutteina. Esimerkiksi vammaispalvelulaki määrittelee vammaisen henkilöksi, jolla vamman tai sairauden vuoksi on pitkäaikaisia vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vuorovaikutteisuus: Esteetön toimintaympäristö toteutetaan kaikkien asianosaisten kesken. Avoin keskustelu prosessin aikana vahvistaa asenteita ja osaamista, jotka auttavat ratkaisemaan toiminnan ja palvelun esteitä.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan tai vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuus viittaa syrjinnän kieltoon ja ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaloilla.

4. VALTAKUNNALLISET VAMMAISPOLIITTISET TAVOITTEET

Suomen vammaispolitiikan lähtökohtana ovat perus- ja ihmisoikeudet. Vammaisten henkilöiden syrjimättömyys on kirjattu Suomen perustuslakiin. Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Suomi on myös sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ja Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiona edistämään kaikille avointa yhteiskuntaa. Maailmanlaajuisesti vammaisten henkilöiden oikeuksia edistää YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Suomi on ratifioinut yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan.

Yleissopimuksen tarkoituksena on:

- taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet
- edistää ja suojella näitä oikeuksia ja vapauksia
- edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE on vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen valtiollinen koordinaatiojärjestelmä. Sen tehtävänä on edistää yleissopimuksen kansallista täytäntöönpanoa ja vammaisten henkilöiden oikeuksien huomioon ottamista kaikkien hallinnonalojen toiminnassa.

Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Neuvottelukunta koostuu ministeriöiden, vammaisten henkilöiden ja heidän omaistensa, työmarkkinajärjestöjen sekä alue- ja paikallishallinnon edustajista.

Suomen vammaispolitiikan periaatteina ovat vammaisten henkilöiden oikeus:

- yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen
- osallisuuteen yhteiskunnassa ja päätöksenteossa
- itsemääräämisoikeuteen
- itsenäiseen elämään
- tarvittaviin yksilöllisiin palveluihin ja tukeen.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisessa toimintaohjelmassa 2020-2023 korostuvat vammaisten ihmisten osallisuuden merkitys muuttuvassa toimintaympäristössä sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys muiden oikeuksien toteutumisen edellytyksenä. Yhtenä toimintaohjelman tärkeänä tavoitteena on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista ja vammaisten henkilöiden oikeuksien valtavirtaistamisesta eri hallinnonaloilla ja laajemmin yhteiskunnassa.

5. NAKKILAN, HARJAVALLAN, KOKEMÄEN JA EURAJOEN VAMMAISNEUVOSTO

YK:n vammaisyleissopimus osana Suomen velvoittavaa lainsäädäntöä edellyttää, että laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä, joilla yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.

Avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan lähtökohta on, että kansalaiset voivat itse vaikuttaa sekä omaan elämäänsä että yhteisönsä ja yhteiskunnan kehittämiseen. Yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi tarvitaan kansalaisyhteiskuntapoliittista työskentelyä. Lisäksi tarvitaan kokemuksellista tietoa

vammaisten henkilöiden tarpeista ja niihin parhaiten vastaavista ratkaisuista. Erilaisten järjestöjen asiantuntemusta tarvitaan päätöksenteon valmistelussa, toteuttamisvaiheessa ja seurannassa koskien erityisesti sellaista päätöksentekoa, joka liittyy suoraan vammaisia henkilöitä koskevaan päätöksentekoon ja suunnitteluun.

Kuntalain (410/2025 § 28) mukaan vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Edelleen kuntalaki edellyttää, että kunnanhallituksen on asetettava vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vammaisneuvosto. Sen kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Vammaisneuvosto voi olla myös usean kunnan yhteisiä.

Nakkilan, Harjavallan, Kokemäen ja Eurajoen yhteinen vammaisneuvosto aloitti toimintansa vuonna 2023. Vammaisneuvoston vetovastuussa oleva kunta on vuonna 2023 Nakkila, vuonna 2024 Eurajoki, vuonna 2025 Harjavalta ja vuonna 2026 Kokemäki.

5.1. Vammaisneuvoston tehtävät

Keski-Satakunnan vammaisneuvoston toimintasäännön mukaan vammaisneuvoston tehtävänä on:

- Olla vammaisjärjestöille apuna ja edistää yhteistyötä sekä järjestöjen että sen jäsenkuntien eri elinten kanssa.
- Edistää vammaisten tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin, kuten asumiseen sosiaali- ja terveyspalvelujen saamiseen, kuntoutukseen, koulutukseen, työllistymiseen ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoihin sekä muihin kunnallisiin peruspalveluihin.
- Tehdä aloitteita ja esityksiä sekä seurata vammaisten tarpeita ja vammaispalvelujen kehitystä sekä osallistua ja antaa lausuntoja suunnittelijoille ja päätöksentekijöille vammaisia koskevissa asioissa ja valvoa päätösten toimeenpanoa.
- Edistää kuntien ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa.
- Pitää yhteyttä valtakunnalliseen ja maakunnalliseen vammaisneuvostoon.

- Vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat soveltuvat vammaisten tarpeisiin.

5.2. Vammaisneuvoston toimintasääntö

Vammaisneuvoston toimintasääntö on hyväksytty Eurajoen, Harjavallan, Kokemäen ja Nakkilan päätöksenteossa vuoden 2022 aikana ja löytyy tämän asiakirjan liitteestä 1.

5.3. Vammaisneuvoston viestintä ja tiedonkulku

Asiallinen tiedonkulku takaa vammaisille täysivaltaisen osallistumisen ja vaikuttamisen kuntien suunnitteluun sekä palvelujen ja elinolojen kehittämiseen. Kaikilla kuntalaisilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet saada tietoa. Esteettömyys viestinnässä ja tiedonsaannissa merkitsee niiden tasavertaista saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Kaikille kuntalaisille kohdennettujen tiedottamistilaisuuksien on oltava esteettämiä myös viestinnän ja tiedottamisen osalta. Kuntien tulee kiinnittää erityistä huomiota tiedottamiseen vammaisille silloin, kun lainsäädännössä, palveluissa tai elinympäristössä tapahtuu vammaisia henkilöitä koskevia muutoksia.

Kuntien tulee edistää saavutettavaa viestintää, jotta vammaiset henkilöt voivat vastaanottaa ja välittää heille kohdennettua tietoa esteettömästi. Tämä voi sisältää muun muassa tekstin muokkausta, viittomakielen ja puhetulkin käyttöä, kuvailutulkkauksia ja muita viestintäkeinoja, jotka vastaavat erilaisten vammaisten henkilöiden tarpeita. Tieto ja viestintä siirtyvät yhä enemmän digitaaliseen muotoon, joten kuntien on tärkeää varmistaa, että vammaiset henkilöt voivat käyttää verkkosivuja, sovelluksia ja muita digitaalisia palveluita esteettömästi.

Vammaisneuvosto toimii vammaisten henkilöiden äänitorvena kuntien päätöksentekoprosesseissa. Kokemäen, Nakkilan, Eurajoen ja Harjavallan vammaisneuvoston toimintasäännön mukaan vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta. Vammaisneuvosto ei kuitenkaan ota kantaa yksittäisten kuntalaisten tapauksiin vaan edistää vammaisten asioita yleisellä tasolla.

6. VAMMAISUUDEN HUOMIOIMINEN KUNTIEN PERUSPALVELUISSA

6.1. Esteettömyys tiloissa

Kaikille avoin, moninaisuutta korostava, esteetön ja saavutettavissa oleva yhteiskunta toimivina yksiköinä tukipalveluina mahdollistaa vammaisille henkilöille itsenäisen, oman näköisen elämän. Kun yhteiskunta rakennetaan kaikille kansalaisille soveltuvaksi, tasa-arvoistamiskehitys vahvistuu, valinnan mahdollisuudet lisääntyvät ja erillisten ratkaisujen sekä palvelujen tarve vähenee. Yhteiskunnan rakenteiden, palveluiden ja toimintojen esteettömyys edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta, vahvistaa ongelmia ennaltaehkäisevää toimintatapaa ja vähentää syrjäytymistä. Vammaiset henkilöt eivät ole yhtenäinen ryhmä, joten esteettömyys merkitsee erilaisia toimia riippuen eri vammaisryhmistä, henkilöiden elämänvaiheista ja elämäntilanteista.

Esteetön ympäristö on yhteiskunnallisesti kauaskantoinen ja kustannustehokas ratkaisu. Esteettömyydestä on hyötyä kaikille kuntalaisille. Ympäristön rakentamiselle esteettömäksi säästetään kustannuksia, koska tilojen toimivuus vähentää muutostarvetta, lisää eri toimintojen sujuvuutta ja nopeuttaa sekä helpottaa siirtymistä. Turvallisuus ja esteettömyys vähentävät tapaturmia ja tuovat näin kustannussäästöjä. Esteettömyys merkitsee kaikkien kaupunkilaisten sujuvaa osallistumista työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Se tarkoittaa myös palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Vammaisten kohtaamat ongelmat johtuvat usein siitä, että ympäristössä, rakentamisessa, suunnittelussa eikä toiminnoissa ole huomioitu heidän tarpeitaan.

Esteettömyyden ohella käytettävyys ja saavutettavuus ovat sosiaalisesti kestävästä kehityksestä. Palvelun ollessa tarjolla, on se myös oltava saavutettavissa ja siitä on saatava tietoa. Palvelun saantiin on myös oltava taloudellisia mahdollisuuksia. Tämän vuoksi esteettömyys ja saavutettavuus voivat tarkoittaa käytännössä vammaisten henkilöiden kohdalla erityispalveluita, jotta yhdenvertaisuus voidaan turvata.

Keskeisimmät kehittämiskohteet ja saavutettavuuden lisääminen liittyvät rakennusalan lainsäädännön soveltamiseen, rakennusten käytettävyyden lisäämiseen, soveltuvien kulkuneuvojen lisäämiseen, kommunikaation esteettömyyden lisäämiseen sekä tiedon saannin parantamiseen. Kaupungilla on keskeinen rooli esteettömyyden edistämiseksi. Vammaisuus huomioidaan kaikessa rakentamisessa jo suunnitteluvaiheesta alkaen. Tavoitteena on saada asunnot, rakennukset, kadut ja muut ulkotilat sekä liikenne esteettömäksi. Etenkin julkisten tilojen esteettömyys on erityisenä kriteerinä.

Ympäristö tai yksittäinen rakennus on esteetön silloin, kun se on kaikille käyttäjille toimiva, turvallinen ja miellyttävä, ja kun rakennuksen kaikkiin tiloihin on helppo päästä. Lisäksi tilat ja niissä toimiminen ovat mahdollisimman helppokäyttöisiä ja loogisia. Tavoitteena on rakentaa kaikille sopiva esteetön ympäristö itsenäisen elämän tukemiseksi myös kodin ulkopuolella, koko elin- ja toimintaympäristöön.

Julkisten rakennusten ja ympäristöjen sekä kulkureittien esteettömyyden parantaminen vähentää avun tarvetta, lisää huomattavasti omatoimisuutta ja näin myös palvelujen saatavuutta. Julkisen liikenteen rooli yhtenä yhteiskunnan peruspalveluista on tärkeä. Julkista liikennettä tulee kehittää niin, että se pystyy tasapuolisesti palvelemaan kaikkia matkustajia heidän asuinpaikastaan, iästään tai mahdollisesta vammasta huolimatta. Tämä edellyttää jatkuvaa yhteistyötä liikenteen suunnittelijoiden, liikennöintisopimusten tekijöiden ja palvelunkäyttäjien välillä. Päämääränä tulee olla erilaisilla kulkuvälineillä tapahtuvan julkisen liikenteen täydellinen saavutettavuus. Lisäksi erilaisten liikennevälineiden varustelutason tulee soveltua kaikille asiakkaille. Vammaisille on varmistettava kohtuullisen hintainen itsenäinen liikkuminen. Tämä tulee järjestää mm. erilaisten apuvälineiden ja henkilökohtaisen avun tuella. Vammaisilla on oikeus tarvitsemaansa tietoon ymmärrettävässä muodossa. Matkapuhelinten ja tietokoneiden yleistymisen on lisännyt kommunikaatiomahdollisuuksia, tietojen saantia ja asiointia. Jokaiselle vammaisryhmälle on varmistettava keino tiedon saamiseksi ja itsensä ilmaisemiseksi kehittämällä sähköistä asiointia ja erilaisia tiedotusmuotoja.

6.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Varhaiskasvatuslaissa on asetettu tavoitteet pedagogiselle toiminnalle. Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja lapsen tarvitsema tuki kirjataan lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toimintaa arvioidaan säännöllisesti.

Esiopetuksessa jokaisella lapsella on oikeus saada tukea kasvulleen ja oppimiselleen sekä kehittää oppimisvalmiuksiaan. Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän, että kunkin lapsen vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet.

Varhaiserityiskasvatuksen tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä lasta kuntouttavien tahojen, kuten puhe-, fysio- tai toimintaterapeutin kanssa.

6.3. Koulutus

Vammaisten lasten ja nuorten tulee voida käydä koulua ja opiskella yhdessä ikätovereidensa kanssa. Lähtökohtana tulee olla yleisopetuksessa toteutettavat, yhdenvertaiset mahdollisuudet koulunkäyntiin, koulutukseen ja ammatin hankintaan. Opetus järjestetään lapsen edellytysten mukaan. Erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta autetaan oppimisvaikeuksissa eri tukimuodoin, jotka määräytyvät haasteiden laadun ja laajuuden mukaan. Yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien toteuttamisessa keskeisiä ovat koulu- ja opiskelurakennusten samoin kuin lähiympäristöjen esteettömyys- ja saavutettavuustason nosto, riittävät mukautustoimet, uuden teknologian mahdollistamat apuvälineet sekä yksilölliset palvelut. Oppilaiden ja opiskelijoiden tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä lasta ja nuorta kuntouttavien tahojen, kuten puhe-, fysio- tai toimintaterapeutin kanssa.

6.4 Vapaa-aika; liikunta ja kulttuuri

Vammaisten huomioiminen kunnan liikuntapalveluissa on tärkeä osa esteetöntä yhteiskuntaa. Liikunta tarjoaa monia terveyshyötyjä ja mahdollisuuden osallistua yhteiskunnallisiin toimintoihin. Kuntien tulee huomioida vammaiset liikuntapalveluissa mm. liikuntapaikkojen esteettömyydessä ja saavutettavuudessa, tarjoamalla selkeästi tietoa palveluista sekä tarjoamalla ja mahdollistamalla soveltavaa liikuntaa.

Jokaisella on oltava mahdollisuus rikastuttaa taiteen ja kulttuurin avulla omaa ja muiden elämää, nauttia laadukkaasta ympäristöstä ja vaalia sen kulttuuriperintöä. Kulttuurinen osallistuminen sisältää myös vammaisten henkilöiden mahdollisuuden saada käyttää ja kehittää omaa luovaa ja taiteellista osaamista. Vammaisille henkilöille tulee varmistaa muiden kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet virkistytymiseen ja osallistumiseen. Tavoitteena on, että järjestettävä toiminta on avointa kaikille ja helposti saavutettavissa.

6.5. Työllistyminen

Työelämää koskevat lait ja määräykset eivät saa syrjiä vammaisia henkilöitä eivätkä asettaa esteitä heidän työllistymiselleen. Suurimmat vammaisten työllistymistä vaikeuttavat esteet ovat asenteellisia. Myös ympäristötekijät sekä apuvälineiden ja avustajapalveluiden saannin hankaluus vaikeuttavat ja estävät monilta työnsaannin. Vammaisen henkilön työllistymisen tavoitteena on sijoittua koulutusta vastaavaan työhön tai jatkaa olemassa olevassa työssä myös vammautumisen jälkeen.

Yhdenvertaisuuslain mukaan työnantajan ja koulutuksen järjestäjän on ryhdyttävä sellaisiin vammaisen henkilön työhön tai koulutukseen pääsyä sekä työssä selviämistä edellyttäviin toimiin, joita ei ole pidettävä kohtuuttomina. Täyttääkseen yhdenvertaisuuslaissa säädetyn velvoitteen uutta työvoimaa palkkaavan työnantajan on pyrittävä tunnistamaan työhön liittyvät esteet ja poistettava ne. Työpai-koilla tulee huomioida erilaisia ihmisiä tarjoamalla joustavia ja yksilöllisiä työmuotoja ja työaikoja. Työskentelyä tuetaan järjestämällä yksilölliset, esteettömät ja saavutettavat työolosuhteet.

7. VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Vammaisneuvoston rooli ohjelman seurannassa on keskeinen ja se seuraa ohjelman toteuttamista yhdessä kuntien edustajien kanssa. Vammaispoliittinen ohjelma tarkistetaan vuosittain ja päivitetään valtuustokausittain. Kuntien on huolehdittava, että päätöksenteossa vammaisneuvostolle annetaan mahdollisuus vaikuttaa mm. lausuntopyynnöin kunnan eri toimialojen hankkeisiin, toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, jotka koskevat vammaisia henkilöitä. Seuraavassa on listattu vammaispoliittisen ohjelman toimenpiteet teemoittain ohjelman voimassaolokaudelle.

Varhaiskasvatus ja koulutus:

Vammaisilla on oikeus saada opetusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Varhaiskasvatus tukee lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Vammaisilla on oikeus yksilölliseen tukeen kasvun ja oppimisen edistämiseksi niin varhaiskasvatuksen kuin koulutuksenkin toimintaympäristöissä. Vammaisen koulupolun suunnitteleminen ja toteuttaminen moniammatillisesti edesauttavat oppimisen ja kasvun onnistumista.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
Turvataan avustaja- /ohjaajaresurssit yksilöllisin perustein ja huolehditaan pätevän henkilökunnan täydennyskoulutuksesta.	Sivistyspalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Vammaisen lapsen varhaiskasvatusta, koulupolkua ja tukipalveluita suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisesti (esim. yhteiset palaverit, kuntoutussuunnitelmien moniammatillinen laadinta) Tukitoimet oppimisvaikeuksiin aloitetaan riittävän varhain ja huomioidaan nivelvaiheet.	Sivistyspalvelut Hyvinvointialue yhteistyössä	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Huolehditaan päiväkotien ja koulujen esteettömyydestä.	Sivistyspalvelut Tekniset palvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan

Hyvinvointipalvelut (kulttuuri, kirjasto, nuorisotyö, liikunta):

Kulttuurin, taiteen ja liikunnan keinoin voidaan edistää hyvinvointia. Myös vammaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua erilaisiin kulttuuri- ja virkistystapahtumiin ja toimia myös kulttuurin tuottajina. Toimitilojen esteettömyys ja riittävät avustaja-/tukihenkilöpalvelut edesauttavat vammaisten osallisuutta ja aktiivisuutta myös kulttuuri- ja hyvinvointipalveluiden käyttäjinä.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
Huomioidaan vammaiset kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoja ja tapahtumia suunniteltaessa. Huolehditaan tapahtumien saavutettavuudesta ja esteettömyydestä.	Hyvinvointipalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Huolehditaan, että kuntien tilat ovat esteettömiä ja niissä on toimivat induktiosilmukat.	Tekniset palvelut Hyvinvointipalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Vammaisten lasten harrastustoiminnan mahdollisuuksien kehittäminen.	Hyvinvointipalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Huolehditaan henkilökunnan riittävästä osaamisesta ja ammattitaidosta toiminnassa erityisryhmien kanssa.	Kaikki palvelualueet	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan

Huolehditaan henkilökunnan osaamisesta saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyen.		
---	--	--

Liikenne ja liikkuminen:

Julkinen liikenne on tärkeä osa kaupunkien ja alueiden saavutettavuutta, ja sen tulisi olla esteetöntä kaikille, mukaan lukien vammaiset henkilöt. Erilaisten liikennevälineiden varustelutason tulee soveltaa kaikille asiakkaille. Vammaiset kohtaavat usein erityisiä haasteita julkisen liikenteen käytössä, kuten esteitä pääsille, puutteellisia tiedotusjärjestelmiä ja epä johdonmukaista palvelua. Siksi on tärkeää, että julkisen liikenteen järjestelmät suunnitellaan ja toteutetaan ottaen huomioon kaikkien käyttäjien tarpeet.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
Tehostetaan tiedotusta esteettömästä palveluliikenteestä.	Kuntien viestintä	Koko vammaispoliittisen ohjelma ajan
Huolehditaan teiden ja kevyenliikenteen väylien aurauksesta liukastumisia ja kaatumisia ehkäisten.	Tekniset palvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan

Rakennettu ympäristö:

Esteettömällä ympäristöllä parannetaan kaikkien asukkaiden turvallisuutta ja hyvinvointia sekä tuetaan mahdollisuutta itsenäiseen elämään. Esteettömyys kotona ja kodin ulkopuolella koko elin- ja toimintaympäristössä on edellytys vammaisen henkilön tasavertaiselle osallisuudelle.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
Rakentamisessa edistetään asumisen ja ympäristön esteettömyyttä. Huolehditaan, että kuntien tie- ja piha-alueet ovat esteettämiä.	Tekniset palvelut Vammaisneuvosto	Koko vammaispoliittisen ohjelma ajan
Vammaisneuvostolta pyydetään lausunnot vireillä oleviin julkisiin rakennushankkeisiin.	Tekniset palvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan
Julkisten rakennusten suunnittelussa huomioidaan myös vammaisten esteettömän liikkumisen tarpeet.	Tekniset palvelut Liikuntapalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelman ajan

Työllistyminen:

Vammaisella henkilöllä tulee olla tasavertainen mahdollisuus tuottavaan työhön. Työelämää koskevat lait ja määräykset eivät saa syrjiä vammaisia henkilöitä.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
<p>Syrjinnän torjunta: Vammaisella henkilöllä on mahdollisuus tehdä työtä eri tukimuotojen avulla.</p> <p>Edistetään vammaisten työllistymistä palkkatyöhön työhönvalmentajien tai työkykykoordinaattoreiden avulla.</p> <p>Edistetään vammaisten ihmisten palkkaamista kohtuullisilla mukautuksilla.</p> <p>Mahdollistetaan työssä erilaiset apuvälineet.</p> <p>Edistetään vammaisten yrittäjyyttä.</p>	Työllisyyspalvelut	Koko vammaispoliittisen ohjelma ajan

Tiedottaminen:

Asiallinen tiedonkulku takaa vammaisille henkilöille täysivaltaisen osallistumisen ja vaikuttamisen kuntien suunnitteluun sekä palvelujen ja elinolojen kehittämiseen. Kaikilla kuntalaisilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet saada tietoa.

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu/seuranta
<p>Kuntien tiedottamisessa ja viestinnässä otetaan huomioon saavutettavuus (vammaset, ikäihmiset, maahanmuuttajat)</p> <p>Huolehditaan, että viestintä on selkeää ja monikanavaista. Huomioidaan erityisesti näkö- ja kuulovammaset.</p>	Kuntien viestinnästä vastaava taho	Koko vammaispoliittisen ohjelma ajan

8. VAMMAISJÄRJESTÖT ALUEELLA

Avustajakeskus (Lounais-Suomen Lihastautiyhdistys ry) <https://www.avustajakeskus.fi/>

Eurajoen Kehitysvammaisten Tuki ry, [Eurajoen Kehitysvammaisten Tuki ry | Tukiliitto](#)

Harjavallan Seudun Invalidit ry <http://www.hsinva.fi/>

Invalidiliiton Satakunnan paikallisyhdistykset www.invalidiliitto.fi

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n Satakunnan Tukipiiri www.tukiliitto.fi/tukipiiri/satakunnan-tukipiiri

Kuuloliitto ry:n Satakunnan paikallisyhdistykset <https://www.kuuloliitto.fi/yhdistykset/>

Kuurojen liitto www.kuurojenliitto.fi

Leijonaemot ry www.leijonaemot.fi

Lounais-Suomen Lihastautiyhdistys ry <https://www.lslly.fi/>

Polioinvalidit ry, Satakunnan osasto <https://www.polioliitto.com/polioinvalidit/files/satakunta.html>

Porin Sairaus- ja tapaturmainvalidit ry <http://www.tsil.fi/jasenyhdistykset/porin-sairaus-ja-tapaturmainvalidit-ry/>

Porin Seudun CP-yhdistys https://www.cp-liitto.fi/cp-yhdistykset/porin_seutu

Rauman Seudun Tules ry/Rauman järjestöalo <https://www.raumanseuduntules.fi/>

Satakunnan Aivovammayhdistys ry <https://aivovammayhdistykset.fi/skavy/>

Satakunnan AVH-yhdistys ry <https://satakunnanavhyhdistys.aivoliitto.fi/>

Satakunnan Neuroyhdistys ry <https://satakunta.neuroliitto.fi/>

Satakunnan Kuulovammaiset ry

Satakunnan Kuulovammaisten Lasten Tuki ry <https://satakunnanklt.yhdistysavain.fi/>

Satakunnan Näkövammaiset ry <http://www.satakunnannakovammaiset.fi/>

Satakunnan SAMDY ry <http://www.samdy.info/>

LIITTEET

Liite 1.

Vammaisneuvoston toimintasääntö

1§ Toiminta-alue

Vammaisneuvosto on Eurajoen, Harjavallan, Kokemäen ja Nakkilan kuntien viranomaisten, vammaisten, sekä vammaisjärjestöjen yhteistyöelin.

Kuntalain 410/2015 § 28 mukaisesti kunnanhallituksen tulee asettaa vammaisneuvosto vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

2§ Tehtävät

Vammaisneuvoston tarkoituksena on:

1. olla vammaisjärjestöille apuna ja edistää yhteistyötä sekä järjestöjen että sen jäsenkuntien eri elinten kanssa;
2. edistää vammaisten tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin, kuten asumiseen sosiaali- ja terveyspalvelujen saamiseen, kuntoutukseen, koulutukseen, työllistymiseen ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoihin sekä muihin kunnallisiin peruspalveluihin;
3. tehdä aloitteita ja esityksiä sekä seurata vammaisten tarpeita ja vammaispalvelujen kehitystä sekä osallistua ja antaa lausuntoja suunnittelijoille ja päätöksentekijöille vammaisia koskevissa asioissa ja valvoa päätösten toimeenpanoa;
4. edistää kuntien ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa;
5. pitää yhteyttä valtakunnalliseen ja maakunnalliseen vammaisneuvostoon;
6. vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat soveltuvat vammaisten tarpeisiin

3§ Toimikausi ja hallinnointi

Vammaisneuvoston toimikausi on sama kuin kuntien valtuustokausi. Vammaisneuvoston hallinnoinnista (mm. sihteeripalvelut ja kokoustilajärjestelyt) vastaa vuorollaan 1 jäsenkunnista vuoden kerrallaan.

4§ Jäsenet ja varajäsenet

Vammaisneuvostossa on yhteensä yhdeksän (9) jäsentä. Viisi (5) jäsentä on vammaisjärjestöjen nimeämiä, neljä (4) jäsentä ja varajäsentä jäsenkuntien nimeämiä. Kukin kunta nimeää lisäksi vammaisneuvostoon yhden työntekijä-/viranhaltijaedustajan, jolla on läsnäolo-oikeus vammaisneuvoston kokouksissa. Hallinnointivastuussa olevan jäsenkunnan viranhaltija toimii vammaisneuvoston sihteerinä. Yhteiskokouksen koollekutsumisesta, asioiden valmistelusta ja sihteerin tehtävistä huolehtii hallinnointivastuussa oleva jäsenkunta.

Vammaisneuvosto valitsee keskuudestaan vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vammaisneuvoston esittelijänä toimii hallinnointivastuussa olevasta jäsenkunnasta nimetty sihteeri.

Vammaisneuvosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään neljä (4) jäsentä on paikalla.

5§ Nimenkirjoitus

Vammaisneuvoston asiakirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

6§ Kokouspalkkio

Vammaisneuvoston järjestöjäsenille maksetaan kokoukseen osallistumisesta 60 €:n palkkio. Matkakulut korvataan edestakaisena matkana kotoa kokouspaikalle 0,44 eur/km. Matkakulut maksetaan ainoastaan yli 2 km:n yhdensuuntaisista matkoista.

7§ Toimintakulujen kattaminen

Vammaisneuvostotoiminnasta aiheutuvista kustannuksista vastaa jäsenkunnat (tasasuuruisin erin).